

23.02.2023

Den grønne omstilling af landbruget halter bagud: Hvad kan det betyde for den kommende Kommission?

Det går langsomt med at reducere CO₂-udledningerne fra det europæiske landbrug. I dette brief ser vi på, hvad det kan komme til at betyde for den kommende Kommission.

Skrevet af

**Emmanuel Molding
Nielsen**

📞 +45 61 10 66 93

✉️ emmanuel@thinkeuropa.dk

Ditte Brasso Sørensen

📞 +4561101115

✉️ ditte@thinkeuropa.dk

Kontakt

Emmanuel Molding Nielsen

📞 +45 61 10 66 93

✉️ emmanuel@thinkeuropa.dk

Ditte Brasso Sørensen

📞 +4561101115

✉️ ditte@thinkeuropa.dk

Hovedkonklusioner

- Det europæiske landbrug halter efter andre sektorer som energi og industri i reduktionen af CO₂-udledninger siden 1990. Særligt husdyrbestanden og madspild udfordrer EU's grønne omstilling af landbruget.
- Hvis det skal lykkes EU at gøre landbrugssektoren grøn, skal både forbruget og produktionen af CO₂-intensive produkter reduceres, landbruget skal yderligere effektiviseres, og der skal komme mere ambitiøse målsætninger for binding af CO₂ gennem ændringer i arealanvendelse. Det øgede fokus på fødevare- og miljødagsordenen er kommet for at blive - og vi forventer, at det videreføres under den næste Kommission (2024-2029).
- Vi kan se frem til flere kriser, der bl.a. vil ramme det globale fødevarer-system. Den kommende Kommission skal tage stilling til, hvordan den kan sikre fødevarer-sikkerhed på kort til mellemlangt sigt uden at gå på kompromis med, udvande eller udskyde grønne tiltag på fødevare- og landbrugsområdet.
- Den grønne omstilling af landbruget skaber spændinger imellem DG AGRI og DG SANTE, såvel som andre fødevare-, landbrugs- og miljøinteressenter. Vi forventer, at det bliver en prioritet for den næste Kommission at tage stilling til disse spændinger.

1. Hvad kan vi forvente af Kommissionens fødevarepolitik i 2023?

Med Den Europæiske Grønne Pagt (EGP) fremlagde Kommissionen i 2019 en vision om, at EU som det første kontinent skal være klimaneutralt i 2050. Det første skridt på denne rejse var at fastlåse EU's overordnede klimamålsætninger ved at vedtage den ambitiøse Europæiske Klimalov.

For at udmønte EGP's målsætninger præsenterede Kommissionen i maj 2020 sin biodiversitetsstrategi og Jord til Bord-strategien. Jord til Bord-strategien sigter efter at gøre det europæiske fødevarer-system mere bæredygtigt og robust overfor eksterne chok. Derudover blev den fælles landbrugspolitik revideret således, at den er i overensstemmelse med EGP.

For at udføre Kommissionens program blev Fit-for-55-lovpakken (FF55) fremsat i 2021. Den har til formål at implementere EU's klimamålsætninger i sektorlovgivning. Dele

af FF55 forhandles stadig, og det er forventningen, at langt størstedelen af lovforslagene falder på plads under den nuværende Kommission.

Men arbejdet med EU's grønne omstilling slutter ikke med FF55, da emissionsreduktionen skal fortsætte, ligesom nye tiltag vil følge de kommende 2040-reduktionsmålsætninger. **Kigger man i Kommissionens arbejdsprogram for 2023, er det tydeligt, at fokus også er på at styrke miljø- og fødevarekomponenten i EU's grønne omstilling - et fokus, som den næste Kommission (2024-2029) forventes at fastholde.**

Kommissionens kommende initiativer på miljø- og fødevarerområdet

- *Revision af rammerne for at mindske affald og reducere miljøpåvirkningen af affaldshåndtering* har bl.a. til formål at reducere affaldsproduktionen i EU, øge affaldssorteringen for at optimere genbrug og reducere kontaminationen af affaldsprodukter, der kan genbruges.
- *Forslaget til en forordning om revisionen af reglerne om datomærkning ('sidste anvendelse' og 'bedst før' -datoer) for fødevarer* har til formål at reducere madspild på tværs af medlemslandene ved at gøre varemærkning klarere for forbrugere.
- *Forslaget til en forordning om revisionen af EU-lovgivningen om materialer i kontakt med fødevarer* har til formål at understøtte europæisk innovation indenfor bæredygtige og genanvendelige materialer, der bruges til madindpakning.
- *Initiativet om beskyttelse, bæredygtig forvaltning og genopretning af EU's jordbund* har som mål at adressere grænseoverskridende virkninger af jordbundsforringelse samt at opnå en højre grad af sammenhæng på området på europæisk og nationalt plan.
- Et forslag om at ændre på lovgivningsrammen for *planter produceret ved nye genomiske teknikker*. Dette forslag har som mål at understøtte den grønne omstilling og et mere robust fødevarer-system ved at gøre det nemmere at bruge nye genomiske teknikker til at innovere inde for planteforædling.
- *Forslaget om en ny lovgivningsramme for bæredygtige fødevarer* kommer til at etablere generelle principper og målsætninger for bæredygtighed inden for det europæiske fødevarer-system. Dette vil bl.a. indebære regler for den bæredygtige markering af fødevarer, minimumsstandarder for offentlige indkøb og regler for, hvordan dette skal monitoreres og kontrolleres.

Videre læsning:

- <https://www.europarl.europa.eu/legislative-train/theme-a-european-green-deal/file-revision-of-the-eu-waste-framework>
 - <https://www.europarl.europa.eu/legislative-train/theme-a-european-green-deal/file-healthy-soils>
-

2. EU's politiske rammer for emissionsreduktion

EU's klima- og miljømæssige målsætninger på landbrugsområdet er en national kompetence reguleret under forordningen om byrdefordeling. EU fastsætter de overordnede målsætninger, men det er op til medlemslandene at bestemme, hvordan de opnår disse målsætninger. Udover landbrugsområdet falder affald og visse industrier, der ikke er dækket af EU's kvotehandelssystem (ETS), indenfor forordningen, der tilsammen dækker 60% af EU's samlede udledninger. Medlemslandene har forpligtet sig på at opnå en reduktion på 40% inden 2030 i de sektorer, der falder under byrdefordelingsaftalen.[1](#), [2](#)

Byrdefordelingsaftalen blev vedtaget i 2022 efter forhandlinger, hvor **der var bred enighed blandt Rådet, Kommissionen og Europa-Parlamentet om selve målsætningerne, men også uenighed, især imellem Parlamentet og Rådet, om graden af den fleksibilitet, som medlemslandene skulle have i at nå deres mål.**[3](#) [4](#)

Byrdefordelingsaftalen løber parallelt med **EU's kvotehandelssystem** (ETS), hvor virksomheder handler med et begrænset antal emissionskvoter. Ca. 40% af Unionens drivhusgasudledninger falder under ETS' "cap and trade"-system. En revision af **ETS blev vedtaget efter maratonforhandlinger i december 2020, hvor det især var CO2-grænsetilpasningsmekanismen (CBAM), og skabelsen af et nyt ETS-marked for bygninger og vejtransport, som falder under både ETS og byrdefordelingsaftalen, der var de store politiske knaster.**[5](#)

I dag absorberes ca. 7% af EU's samlede drivhusgasser af naturen. I november sidste år blev Rådet og Europa-Parlamentet enige om en fælles europæisk målsætning om en reduktion på 310 Mt CO₂e af drivhusgasudledninger igennem arealanvendelse, ændringer i arealanvendelse og skovbrug (**LULUCF**) inden 2030 som del af FF55-lovpakken.[6](#) **Aftalen er blevet kritiseret af grønne NGO'er for at inkludere for mange loopholes for medlemslandene og uigennemsigtige regnskabsmetoder.** NGO'erne mener, at det især er visse skandinaviske og baltiske lande, som på nuværende tidspunkt har blandt de største skovarealer i Europa, der har været med til at indskrive disse loopholes.[7](#)

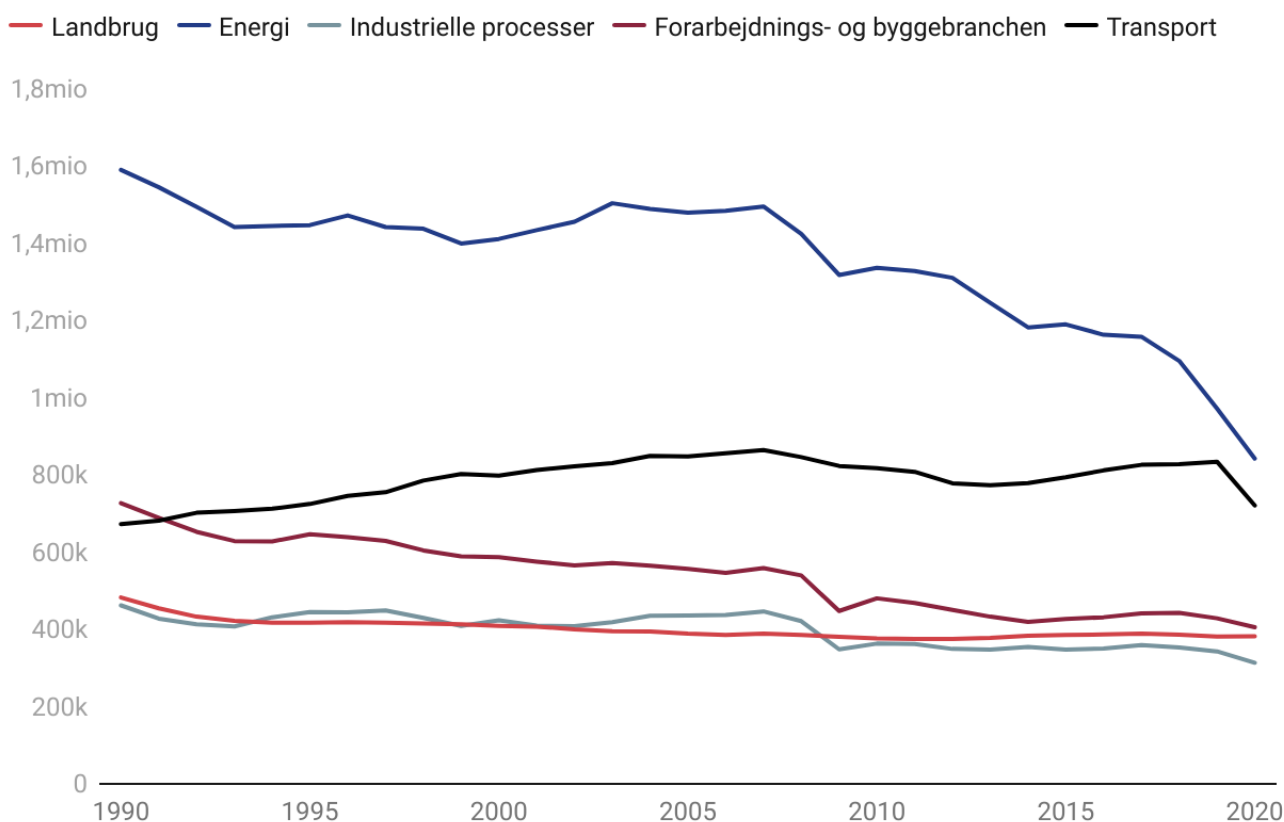
3. Landbrugets grønne omstilling er gået i stå

Det europæiske fødevarer-system er verdensberømt for både produktionens høje kvalitet og fødevarer-sikkerhed, men både det europæiske og det globale fødevarer-system står overfor signifikante klima- og miljømæssige udfordringer. Alt i alt udgjorde fødevarer-systemet (hvilket inkluderer både landbrug, pre- og postproduktion samt LULUCF) 31% af EU's drivhusgasudledninger i 2019.[8](#), [9](#) Til sammenligning udgjorde selve landbrugskomponenten af fødevarer-systemet 13% af EU's samlede udledninger i 2022.[10](#), [11](#)

Hvor andre sektorer som industri og energi har set reduktioner i deres CO₂e-udledninger på henholdsvis -32,13% og -47,00% i forhold til 1990, har EU haft sværere ved at opnå lignende resultater indenfor landbruget. Mellem 1990-2005 var det muligt at opnå forholdsvis store gevinster indenfor landbruget med en reduktion på -19,45%, men siden 2005 har EU kun opnået en yderligere reduktion på -1,69%.[12](#)

Drivhusgasudledninger i EU, udvalgte sektorer 1990-2020

Opgjort i kt CO₂e

Note: Transport er fraregnet international shipping og aviation.

Kilde: Tænk tanken EUROPA på baggrund af European Environmental Agency • Lavet med Datawrapper

Ifølge en rapport fra *Institute for European Environmental Policy* (IEEP) er disse tidlige gevinster en effekt af, at flere europæiske lande reducerede deres husdyrbestand,

samt at det var muligt at opnå en mere effektiv brug af gødning og en mere effektiv landbrugspraksis.¹³ Det begrænsede emissionsfald efter 2005 skyldes, at selvom **CO₂e-intensiteten af europæisk landbrug er faldet, har stigninger i den samlede landbrugsproduktion udlignet de klimamæssige gevinster fra det mere effektive landbrug.**

Hvor stammer udledningerne fra?

De vigtigste kilder af drivhusgasudledning fra landbruget er:

- Metan (53,8%) som primært kommer fra husdyr, herunder enterisk gæring og afskaffelsen af gylle.¹
- Lattergas (N₂O) (43,6%) fra husdyr og landbrugsjord. Kvælstof kan tage mange former og tilføres ofte landbrugsjorde som kunst- eller husdyrgødning. Når det tilføjes marker, kan det fordampe som ammoniak, eller det kan blive udvasket (kvælstofudvaskning), hvor det kan forårsage ubalancer inden for økosystemer, bl.a. igennem eutrofiering.²
- Kuldioxid (2,5%) kommer både fra transport som del af landbrugssektoren samt fra ændringer i arealanvendelsen.³

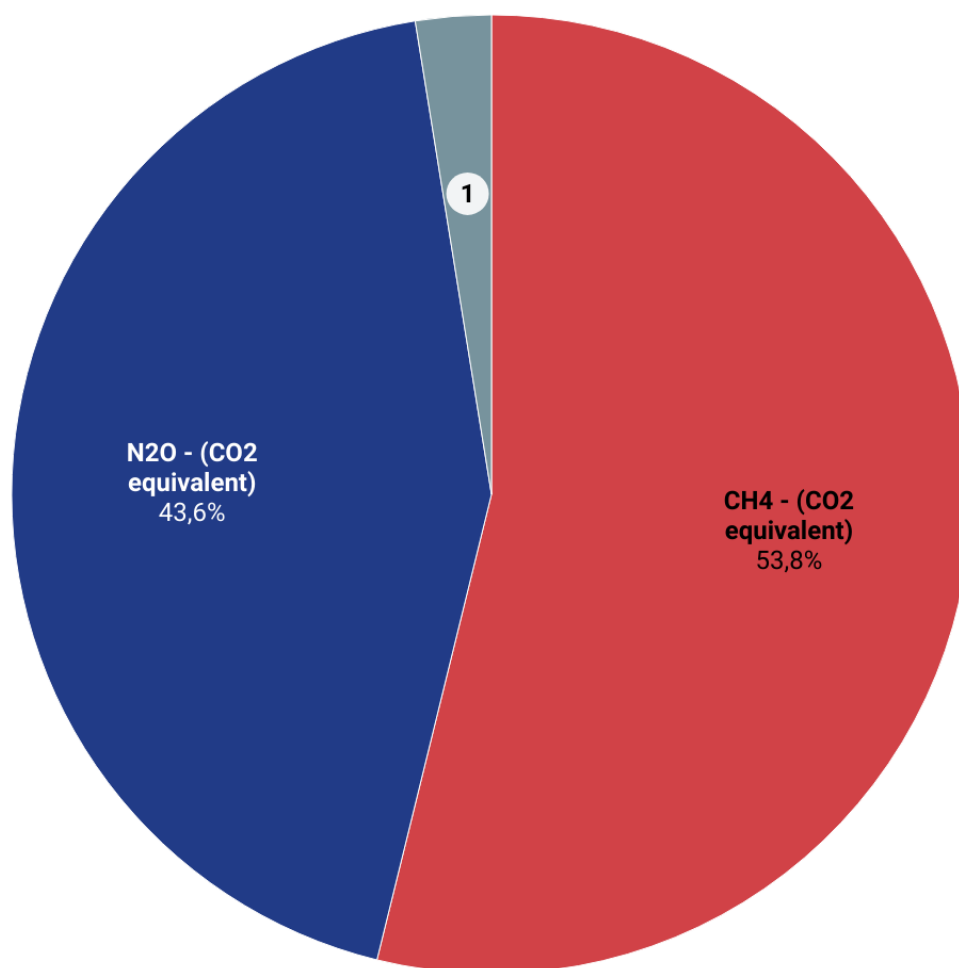
¹ <https://www.eea.europa.eu/data-and-maps/data/data-viewers/greenhouse-gases-viewer>

² <https://lf.dk/viden-om/miljoe-og-klima/miljoe/kvaelstof>
<https://www.eea.europa.eu/data-and-maps/data/data-viewers/greenhouse-gases-viewer>

³ <https://www.eea.europa.eu/data-and-maps/data/data-viewers/greenhouse-gases-viewer>

Fordeling af drivhusgasudledninger i landbruget, EU-27 (2020)

1 CO2

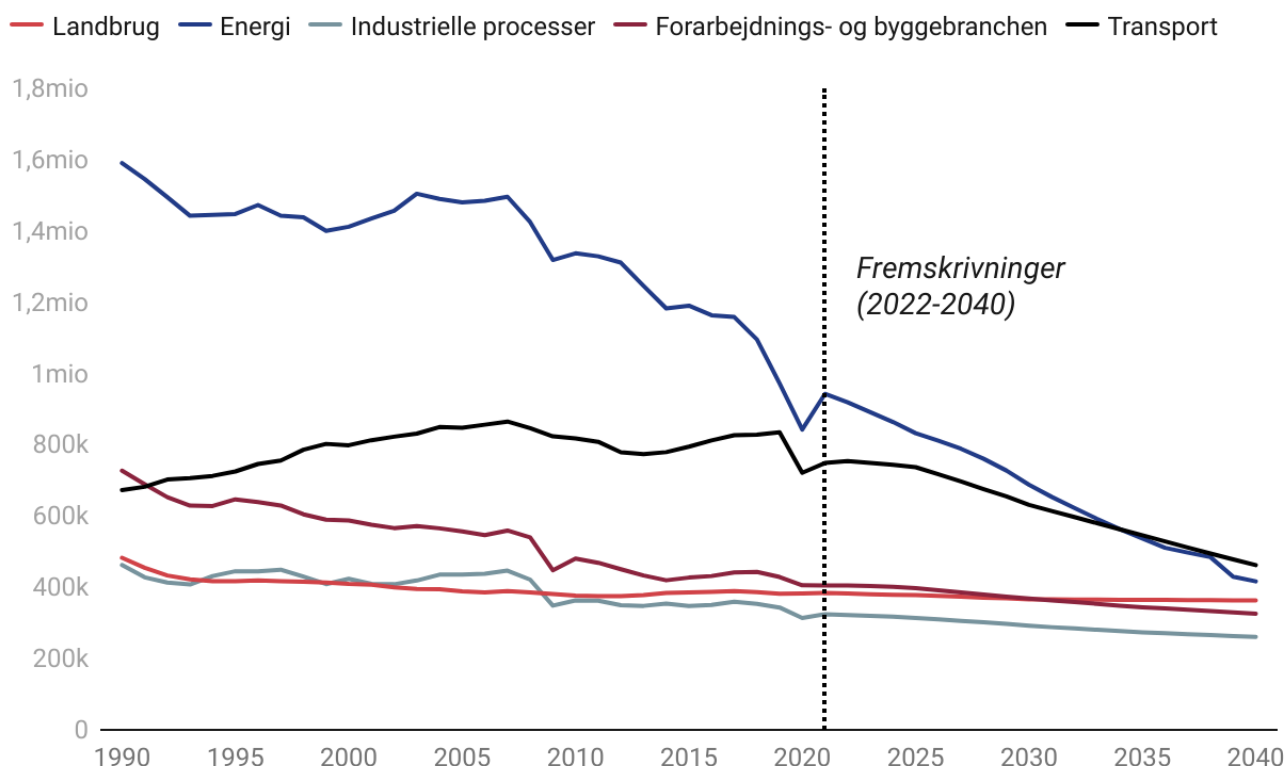
Kilde: Tænk tanken EUROPA på baggrund af European Environment Agency • Lavet med Datawrapper

4. Hvor langt kan medlemslandenes planlagte tiltag bringe os mod et grønnere landbrug?

Fremadrettet forventes et begrænset emissionsfald, da de planlagte tiltag indenfor landbrug- og fødevarerområdet **sammenlignet med andre sektorer ikke vil give tilsvarende reduktioner frem mod 2040.**

Fremskrivning af drivhusgasudledninger i EU, udvalgte sektorer

Opgjort i kt CO₂e

Note: Transport er fraregnet international luftfart og shipping.

Kilde: Tænk tanken EUROPA på baggrund af European Environmental Agency • Lavet med Datawrapper

Ifølge en rapport fra IEEP har Europa tre primære muligheder for at reducere landbrugssektorens drivhusgasudledninger:

- Reduktion af produktion og forbrug af klimabelastende fødevarer;
- effektivisering af landbruget og;
- binding af CO₂.

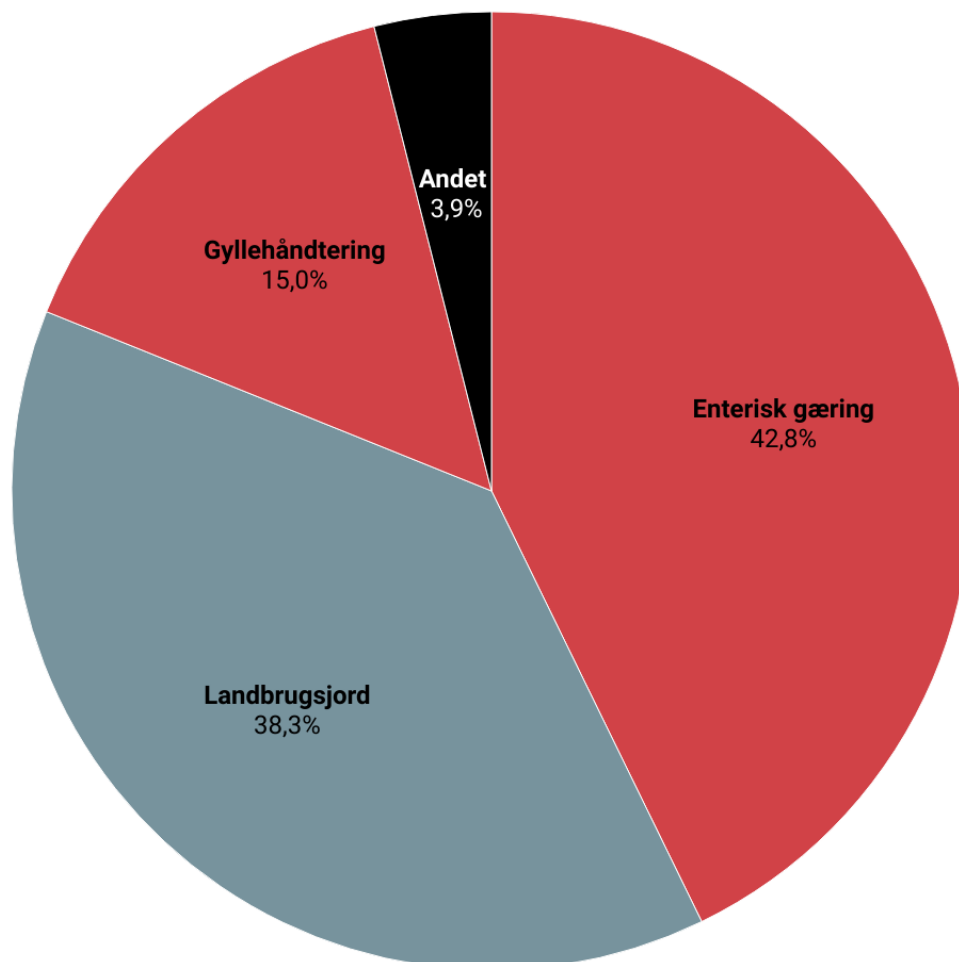
Ifølge IEEP skal disse tre mekanismer prioriteres i denne rækkefølge for at opnå de største klimamæssige gevinster. Derudover skal alle tre handlingsmuligheder tages i brug, hvis Europa skal blive det første klimaneutrale kontinent i 2050.[14](#)

Reduktion af landbrugsproduktionen og -forbrug

Medlemslandene kan vælge at reducere deres forbrug og produktion af særligt klimabelastende fødevareprodukter. Det gælder især **animalske produkter, der**

tilsammen står for ca. 58% af landbrugets drivhusgasudledninger. Dette omfatter både enterisk gæring og gyllehåndtering.[15](#)

Udledninger fra landbruget, efter udledningskilde EU-27 (2021)

Kilde: Tænk tanken EUROPA på baggrund af European Environment Agency • Lavet med Datawrapper

Ser man på drivhusgasudledninger forbundet med animalsk produktion fra Europas fødevarer system, dvs. at man også medregner udledninger fra transport, produktion og processering af foder, så står EU's husdyrsektor for imellem 81%-86% af det europæiske landbrugs samlede drivhusgasudledninger, ifølge en undersøgelse bestilt af DG AGRI.[16](#) En rapport fra Det Europæiske Miljøagentur slår fast, at hvis man ser på medlemslandenes samlede planlagte tiltag på landbrugsområdet, er det tydeligt, at **en stor del af drivhusgasudledningerne fra landbrugssektoren fremadrettet fortsat vil komme fra husdyrbestanden.**[17](#)

Dog er det vigtigt, at både produktion og forbrug af særlig klimabelastende produkter reduceres samtidigt, hvis man skal undgå CO₂e-lækage til andre dele af

verden, der har et endnu mindre klimaeffektivt system for animalsk produktion.[18](#)

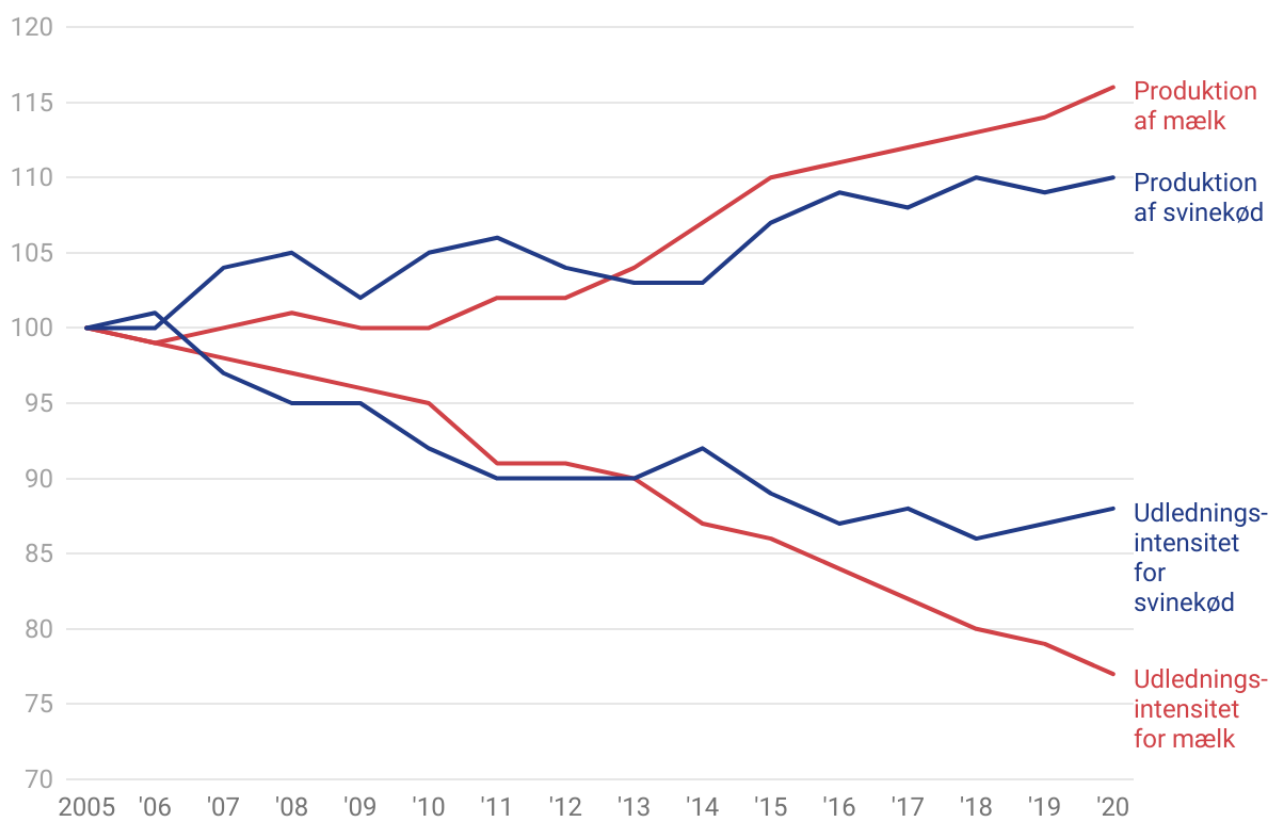
Revisionen af Direktivet om Industrielle Udledninger bliver på nuværende tidspunkt diskuteret af EU's landbrugs- og fødevareministre, da det bl.a. skal inkludere flere agroindustrielle installationer i dens målsætninger.[19](#) Direktivet kræver, at husdyrsbestande over en vis størrelse skal leve op til højere miljømæssige krav. Især fra medlemslandenes landbrug- og fødevareministre samt visse landbrugsforeninger har der allerede været klare signaler om, at Kommissionens nuværende planer mangler opbakning i Rådet. Tysklands landbrug- og fødevareminister, Cem Özdemir (De Grønne), som ellers er positiv over for Kommissionens udspil, kom med et forslag til en ny grænse til inklusion i initiativet, som var dobbelt så højt som det oprindeligt forslået af Kommissionen,[20](#) hvilket vil betyde at færre husdyrsbestande er omfattet af initiativet. **Debatten viser, hvor svært det er at opnå enighed om tiltag, der er målrettet den europæiske husdyrbestand, selv når det ikke drejer sig om en reduktion af den animalske produktion.**

Effektivisering af landbruget

Udover at skære ned på vores forbrug af klimaintensive produkter kan landmænd reducere produktionsmetodernes klimaintensitet.[21](#)

Sammenhængen mellem reduceret udlednings-intensitet og øget produktion for mælk og svinekød, EU-27 2005 - 2020

Udvikling i indekstal, (2005) = 100

Kilde: Tænk tanken EUROPA på baggrund af FAO • Lavet med Datawrapper

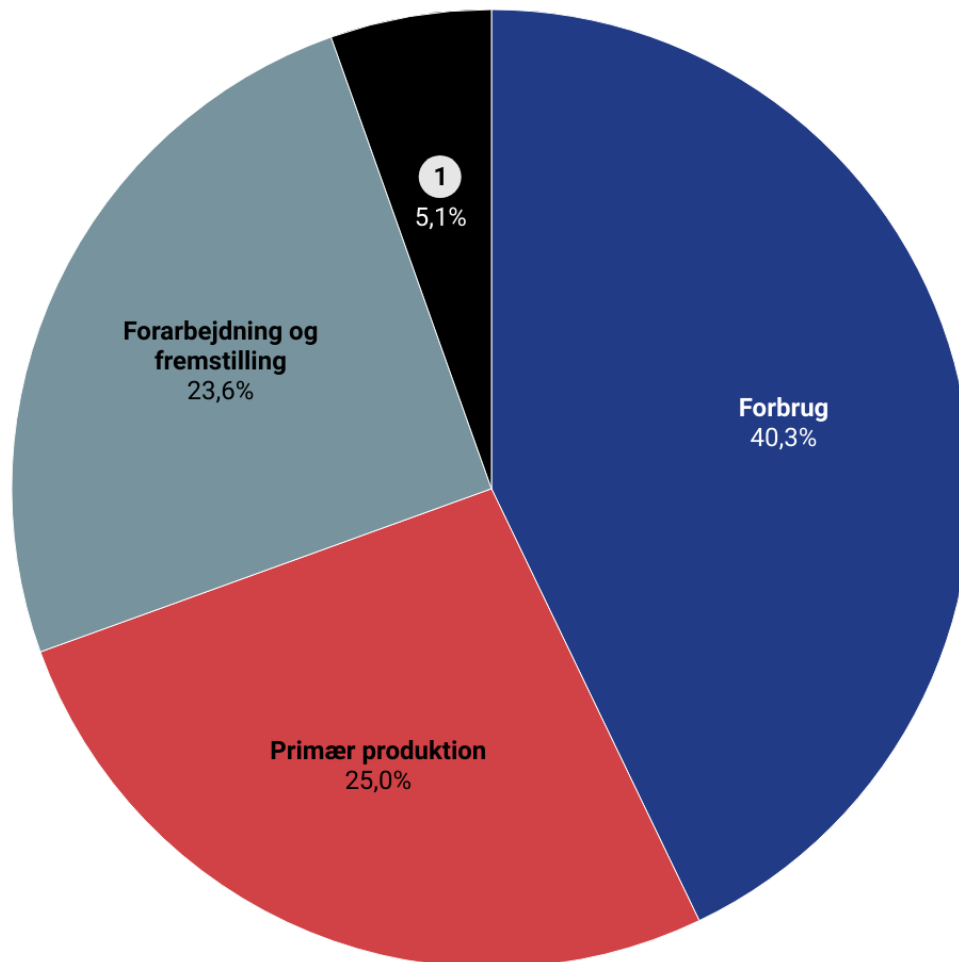
Ifølge en undersøgelse af Det Europæiske Miljøagentur fortsat store forskelle på CO₂-intensiteten af europæisk landbrug, både på tværs af medlemslandene, men også indenfor hvert enkelt land. Det er således muligt at opnå yderligere CO₂e-reduktioner ved en højere grad af effektivisering af det europæiske landbrug.[22](#)

Siden 2005 er udledninger fra landbruget forblevet stabile, på trods af at fødevarereproduktionen er steget.[23](#) Den reducerede CO₂e-intensitet har således medført en øget produktion og en begrænset emissionsreduktion. Dette er den såkaldte "rebound effekt".[24](#), [25](#) **Hvis effektiviseringen af vores landbrug fremover skal have en klimaeffekt, er det vigtigt, at den ikke omsættes til stigende produktion.**

Det er bl.a. derfor vigtigt, at EU reducerer madspild, da det muliggør mindre anvendelse af landbrugsareal og/eller stiller flere kalorier til rådighed for den globale befolkning uden at øge produktionen. Ca. 20% af al mad produceret i EU går til spilde. Det største spild finder sted hos forbrugerne (40,3%), dernæst den primære

produktion (25,0%) og til sidst under forarbejdning og fremstilling (23,6%).²⁶ Det betyder, at **madspildsproblemet ikke blot vedkommer landbruget, men at det er en udfordring for det samlede europæiske fødevaresystem.**

Madspild i EU-27, efter led i forsyningskæden (2019)

1 Distribution

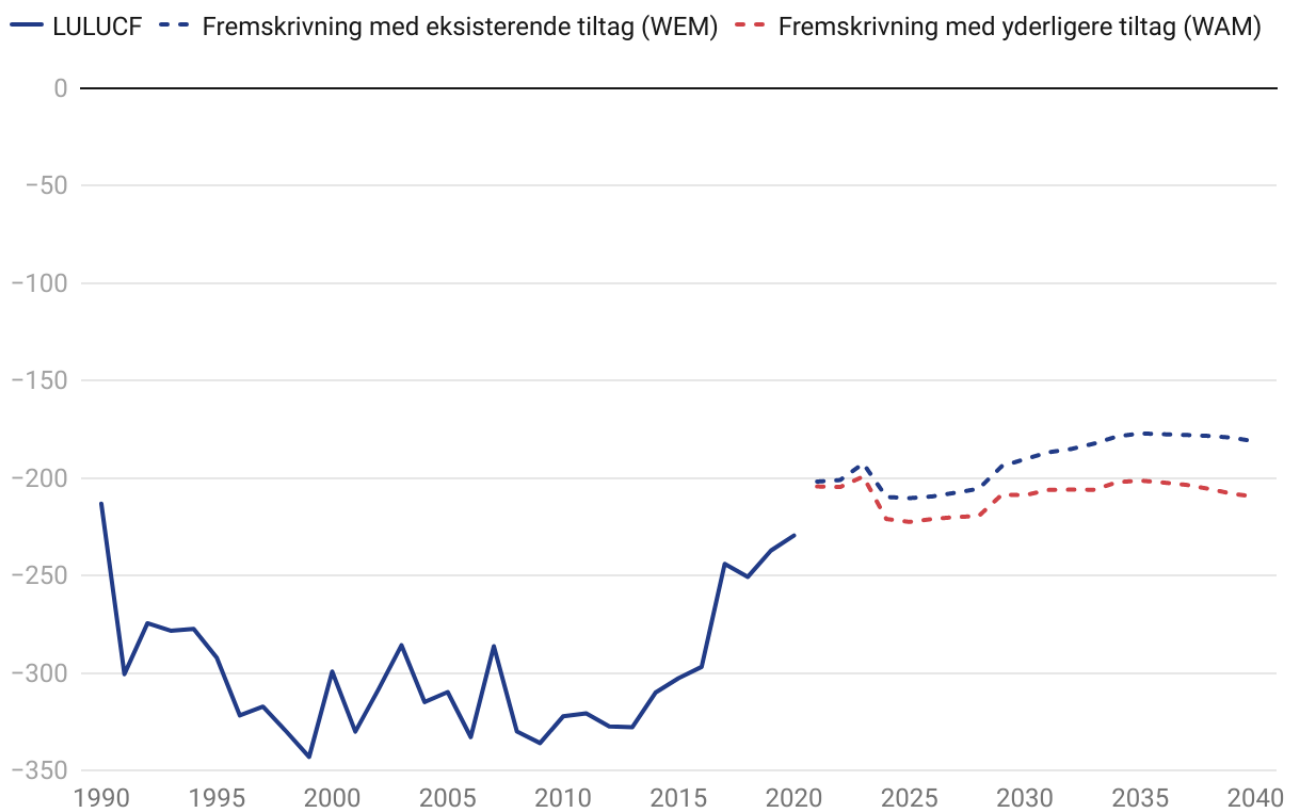
Kilde: Tænk tanken EUROPA på baggrund af Caldeira et al. (2019) • Lavet med Datawrapper

Binding af CO2

Landbruget er unikt i den forstand, at det både udleder drivhusgasser, men også har potentialet til at binde CO₂.²⁷ Fra medlemslandenes planlagte tiltag forventes bindingspotentialet af LULUCF-sektoren at blive mindre (blå stiplet linje). Hvis yderligere planlagte tiltag bliver implementeret på tværs af medlemslandene, kan bindingspotentialet til gengæld øges med yderligere 3% af landbrugets drivhusgasser forhold til niveauet i 2021 (rød stiplet linje).^{28, 29} **Der er derfor mulighed for, at medlemslandene yderligere kan øge LULUCF-bindingspotentialet af Europas landbrugssektor.**

Årlige reduktioner af drivhusgas fra arealanvendelse, ændringer i arealanvendelse og skovbrug (LULUCF) i EU-27

Opgjort i millioner tons CO₂e

Kilde: Tænketanken EUROPA på baggrund af European Environment Agency • Lavet med Datawrapper

5. Krigen i Ukraine lægger politisk pres på den grønne omstilling af landbruget

EU's grønne ambitioner udfordres også af geopolitiske udviklinger som følge af krigen i Ukraine. **Krigen i Ukraine har forårsaget en fødevare- og energikrise, der sammen har givet ny ammunition til skeptikere af Jord til Bord-strategien.**

For eksempel har Jord til Bord-strategiens målsætning om at reducere pesticidforbrug med 50% mødt opposition fra Rådet, interessentorganisationer fra landbruget og den kristendemokratiske gruppe EPP i Europa-Parlamentet³⁰, som mener, at de høje fødevarepriser bør føre til en udskydelse eller svækkelse af pesticidmålsætningen.

Strategien er også udfordret internt i Kommissionen. Selve forslaget om pesticidmålsætningen blev fremlagt af DG SANTE, men er kun delvist støttet af DG AGRI, som arbejder tæt sammen med DG SANTE om strategien, da DG AGRI's kommissær Janusz Wojciechowski mener, at forslaget er for ambitiøst.

Muligvis som tegn på at forslaget er under trussel og for at sætte nyt skub i forhandlingerne, viser et lækket udkast til en rapport fra EP, at Parlamentet overvejer at spille ud med en 80% pesticid reduktionsmålsætning, samt en mere ambitiøs baseline, hvorfra reduktionen skal måles. Især den forøgede baselinevurdering, kommer til at være kontroversiel blandt de medlemslande, der ellers er sympatiske overfor Kommissionens oprindelige forslag.³¹ Dette er blot et eksempel på, hvordan flere initiativer under **EU's flagskibsstrategi for det europæiske fødevaresystem, Jord til Bord, møder stigende politisk modstand.**³²

Invasionen af Ukraine har desuden ført til en række lempelser og nedprioriteringer inden for det grønne område. Kommissionen har bl.a. lempet de grønne krav, som stilles til landmænd, for at de kan få udbetalt deres støtte under den fælles landbrugspolitik. I den seneste udgave af den fælles landbrugspolitik skal landmænd med land på over 10 hektar holde mindst 4% af deres land som brakjord³³, hvis de vil modtage direkte betalinger fra EU. Som følge af krigen i Ukraine er det blevet vedtaget, at EU's landmænd nu kan modtage grønne indbetalinger fra Kommissionen, selvom de dyrker deres brakjord. **Derudover har krigen i Ukraine forårsaget, at to ventede EGP-udspil - det tidligere omdiskuterede lovforslag om bæredygtig brug af pesticider og et andet om naturgenopretning - blev udskudt.**³⁴

Krisetiltag som disse gør det ifølge Kommissionen muligt for EU at forøge sin landbrugsproduktivitet på kort sigt.³⁵ Til gengæld kan de få negative konsekvenser for europæisk landbrugsproduktivitet på længere sigt, da de modarbejder EU's klima- og biodiversitetsmålsætninger. F.eks. har Generaldirektoratet for DG AGRI, Wolfgang Bartscher, ved flere anledninger understreget, at biodiversitetens tilstand er en forudsætning for et bæredygtigt og produktivt landbrug i Europa.^{36, 37} Derudover har en række grønne interessenter i et åbent brev til Kommissionen bemærket, at **den kortsigtede prioritering af fødevaresikkerhed kan få negative konsekvenser for den grønne omstilling.**³⁸

6. OUTLOOK

- Selvom fødevarepriserne på nuværende tidspunkt er ved at stabilisere sig, er der en mærkbar risiko for, at den globale og europæiske fødevaresikkerhedsmæssige situation igen forværres.³⁹ Med udsigt til større geopolitisk usikkerhed og klimaforandringer skal den kommende Kommission **tage stilling til, hvordan den kan sikre fødevaresikkerhed på kort- til mellemlangt sigt uden at gå på kompromis med, udvande eller udskyde grønne tiltag på fødevare- og landbrugsområdet.**
- Selv om det fremadrettet er muligt at opnå yderligere CO₂-reduktioner gennem effektiviseringer, kommer der til at være **brug for tiltag til at nedsætte produktionen og forbruget af animalske produkter.** I nogle medlemslande har man allerede sat ind på dette område, i Holland er man f.eks. blevet enige om at skære landets samlede husdyrbestand med 33%.⁴⁰ Også i Danmark har Klimarådet anbefalet, at der skæres i antallet af husdyr, hvis de nationale klimamålsætninger skal mødes.⁴¹ **Dog er der er ikke på nuværende tidspunkt anslag til fælles europæiske målsætninger for reduktion af den europæiske husdyrbestand.**
- Med bl.a. Jord til Bord-strategien og EU's biodiversitetsstrategi har vi set et **øget fokus på miljø- og fødevarekomponenten i EU's grønne omstilling samt en anerkendelse af vigtigheden af en holistisk tilgang til udfordringer i fødevaresystemet. Den tilgang forventes videreført af den næste Kommission (2024-2029).**
- Det er i stigende grad klart, at opdelingen af EU's fødevarepolitik imellem klima-, miljø-, landbrugs- og sundhedsområderne er under pres.⁴² Dette er bl.a. eksemplificeret af den langvarige skyttegravskrig imellem DG AGRI og DG SANTE, som begge er ansvarlige for EU's fødevaredagsorden. **Vi forventer, at det bliver en prioritet for den næste Kommission, at tage stilling til disse uenigheder. Det kunne f.eks. gøres ved at skabe et nyt DG FOOD,**

som fornyeligt har været forslået i nyhedsmediet Euractiv.[43](#) **Et sådan tiltag kunne være med til at adressere nogle af de udfordringer, vi har fremhævet i dette brief fra et systemisk fødevaremæssigt perspektiv.**

[1www.consilium.europa.eu/en/infographics/fit-for-55-effort-sharing-regulation/](http://www.consilium.europa.eu/en/infographics/fit-for-55-effort-sharing-regulation/)

2Der er store forskelle inden for hvert enkelt lands målsætninger, f.eks. skal et land som Bulgarien, der har et lavere BNP end gennemsnittet, levere en reduktion på 10%, mens et land som Danmark med et højere BNP skal levere en reduktion på 50%. Se:

ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/qanda_21_3543

[3agenceurope.eu/en/bulletin/article/13011/10](http://agenceurope.eu/en/bulletin/article/13011/10)

[4www.eea.europa.eu/data-and-maps/daviz/eu-agricultural-emissions-by-source-1#tab-googlechartid_googlechartid_chart_121](http://www.eea.europa.eu/data-and-maps/daviz/eu-agricultural-emissions-by-source-1#tab-googlechartid_googlechartid_chart_121)

[5www.euractiv.com/section/energy-environment/news/the-green-brief-red-lines-drawn-ahead-of-jumbo-eu-ets-reform-talks/](http://www.euractiv.com/section/energy-environment/news/the-green-brief-red-lines-drawn-ahead-of-jumbo-eu-ets-reform-talks/)

[6www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2022/11/11/fit-for-55-provisional-agreement-sets-ambitious-carbon-removal-targets-in-the-land-use-land-use-change-and-forestry-sector/](http://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2022/11/11/fit-for-55-provisional-agreement-sets-ambitious-carbon-removal-targets-in-the-land-use-land-use-change-and-forestry-sector/)

[7www.euractiv.com/section/climate-environment/news/deal-reached-on-eu-law-regulating-co2-removals-from-forestry-land-use/](http://www.euractiv.com/section/climate-environment/news/deal-reached-on-eu-law-regulating-co2-removals-from-forestry-land-use/)

[8www.fao.org/3/cb7514en/cb7514en.pdf](http://www.fao.org/3/cb7514en/cb7514en.pdf), Figure 6.

9CO₂e refererer til CO₂ 'equivalent'. Dvs. at andre drivhusgasser som f.eks. metan og kvælstofgas kan sammenregnes og sammenlignes med CO₂ ved at udtrykke deres opvarmningspotentiale, eller GWP, i forhold til CO₂.

[10ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php](http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php)

[\(www.eea.europa.eu/publications/Progress-and-prospects-for-decarbonisation\)](http://www.eea.europa.eu/publications/Progress-and-prospects-for-decarbonisation)

11I dette brief betegner udledninger fra landbruget alle udledninger fra selve landbrugsproduktionen, forandringer i arealanvendelse (LULUCF), energi og affald fra landbruget. Med fødevarsystemet er der tale om alle de forsyningskæder, der er relevante for landbruget. Dette inkluderer alt fra pre- til post-produktion og affaldshåndteringen. Se:

www.eea.europa.eu/publications/Progress-and-prospects-for-decarbonisation/progress-and-prospects-for-decarbonisation

[12www.eea.europa.eu/data-and-maps/data/data-viewers/eea-greenhouse-gas-projections-data-viewer](http://www.eea.europa.eu/data-and-maps/data/data-viewers/eea-greenhouse-gas-projections-data-viewer)

13Lorant, A & Allan B, 2019, Net-Zero Agriculture in 2050: How to get there, IEEP, p.14

14Institute for European Environmental Policy (IEEP). "Net-Zero Agriculture in 2050: How to get there". 2019. Link: ieep.eu/wp-content/uploads/2022/12/IEEP_NZ2050_Agriculture_report_screen.pdf

[15www.eea.europa.eu/ims/greenhouse-gas-emissions-from-agriculture](http://www.eea.europa.eu/ims/greenhouse-gas-emissions-from-agriculture)

[16agriculture.ec.europa.eu/news/commission-publishes-external-study-future-eu-livestock-2020-10-14_en](https://agriculture.ec.europa.eu/news/commission-publishes-external-study-future-eu-livestock-2020-10-14_en)

[17www.eea.europa.eu/publications/trends-and-projections-in-europe-2022](https://www.eea.europa.eu/publications/trends-and-projections-in-europe-2022), pp.26.

[18www.eionet.europa.eu/etcs/etc-cme/products/etc-cme-reports/etc-cme-report-6-2021-agricultural-climate-mitigation-policies-and-measures-good-practice-challenges-and-future-perspectives](https://www.eionet.europa.eu/etcs/etc-cme/products/etc-cme-reports/etc-cme-report-6-2021-agricultural-climate-mitigation-policies-and-measures-good-practice-challenges-and-future-perspectives), pp. 14-15

[19www.euractiv.com/section/agriculture-food/news/eu-ministers-to-curb-commissions-ambition-on-curbing-livestock-emissions/](https://www.euractiv.com/section/agriculture-food/news/eu-ministers-to-curb-commissions-ambition-on-curbing-livestock-emissions/)

[20www.euractiv.com/section/agriculture-food/news/eu-ministers-to-curb-commissions-ambition-on-curbing-livestock-emissions/](https://www.euractiv.com/section/agriculture-food/news/eu-ministers-to-curb-commissions-ambition-on-curbing-livestock-emissions/)

[21](https://www.eionet.europa.eu/etcs/etc-cme/products/etc-cme-reports/etc-cme-report-6-2021-agricultural-climate-mitigation-policies-and-measures-good-practice-challenges-and-future-perspectives)For eksempel kan dette gøres ved at optimere dyrefoder så det er nemmere at fordøje eller opdrætte husdyr for at forøge deres produktivitet, hvilket giver lavere udledninger per produktenhed. Se: www.eionet.europa.eu/etcs/etc-cme/products/etc-cme-reports/etc-cme-report-6-2021-agricultural-climate-mitigation-policies-and-measures-good-practice-challenges-and-future-perspectives, pp. 22

[22www.eionet.europa.eu/etcs/etc-cme/products/etc-cme-reports/etc-cme-report-6-2021-agricultural-climate-mitigation-policies-and-measures-good-practice-challenges-and-future-perspectives](https://www.eionet.europa.eu/etcs/etc-cme/products/etc-cme-reports/etc-cme-report-6-2021-agricultural-climate-mitigation-policies-and-measures-good-practice-challenges-and-future-perspectives), pp.13

[23](#)Agricultural climate mitigation policies and measures Good practice, challenges, and future perspectives. 2021, pp. 11

[24www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR21_16/SR_CAP-and-Climate_EN.pdf](https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR21_16/SR_CAP-and-Climate_EN.pdf), pp.23

[25www.eionet.europa.eu/etcs/etc-cme/products/etc-cme-reports/etc-cme-report-6-2021-agricultural-climate-mitigation-policies-and-measures-good-practice-challenges-and-future-perspectives](https://www.eionet.europa.eu/etcs/etc-cme/products/etc-cme-reports/etc-cme-report-6-2021-agricultural-climate-mitigation-policies-and-measures-good-practice-challenges-and-future-perspectives), pp. 8

[26](#)'The European Commisison's knowledge center for bioeconomy: Brief on food waste in the EU', p. 5.

[27](#)CO₂-binding kan opnås på forskellige måder, bl.a. ved at øge diversiteten af det eksisterende landbrug ved f.eks. skovlandbrug. Det kan også opnås ved at konvertere landbrugsjord til naturarealer, der absorberer mere CO₂.

[28www.eea.europa.eu/ims/greenhouse-gas-emissions-from-land](https://www.eea.europa.eu/ims/greenhouse-gas-emissions-from-land)

[29](#)Planlagte tiltag henviser til medlemslandenes eksisterende politiske tiltag for at reducere CO₂e udledninger. Yderlige planlagte tiltag henviser til planlagte, men ikke vedtaget tiltag, som rapporteret af medlemslandene. Se www.eea.europa.eu/data-and-maps/figures/greenhouse-gas-emission-trend-projections

[30www.euractiv.com/section/agriculture-food/news/centre-right-warns-commission-overstepping-its-mark-on-pesticide-cuts/](https://www.euractiv.com/section/agriculture-food/news/centre-right-warns-commission-overstepping-its-mark-on-pesticide-cuts/)

[31www.euractiv.com/section/agriculture-food/news/leak-european-parliament-to-push-for-80-pesticides-reduction-target/](https://www.euractiv.com/section/agriculture-food/news/leak-european-parliament-to-push-for-80-pesticides-reduction-target/)

[32www.politico.eu/article/blocked-and-delayed-political-risks-choke-eus-green-food-plan-farmers/](https://www.politico.eu/article/blocked-and-delayed-political-risks-choke-eus-green-food-plan-farmers/)

[33www.bruegel.org/policy-brief/europefallowan-policy-mix-address-food-insecurity-linked-russias-war](https://www.bruegel.org/policy-brief/europefallowan-policy-mix-address-food-insecurity-linked-russias-war)

[34www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/ATAG/2022/729368/EPRS_ATA\(2022\)729368_E](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/ATAG/2022/729368/EPRS_ATA(2022)729368_E)

[35www.euractiv.com/section/agriculture-food/news/commissioner-eus-sustainable-food-strategy-on-pause-but-not-forgotten/](https://www.euractiv.com/section/agriculture-food/news/commissioner-eus-sustainable-food-strategy-on-pause-but-not-forgotten/)

[36www.politico.eu/article/blocked-and-delayed-political-risks-choke-eus-green-food-plan-farmers/](https://www.politico.eu/article/blocked-and-delayed-political-risks-choke-eus-green-food-plan-farmers/)

[37](#)F.eks. så er antallet og diversiteten af EU's bestøver en vigtig forudsætning for landbrugets produktivitet på lang sigt. Desuden binder udyrket jord i højere grad CO₂ fra atmosfæren, og en veludviklet biodiversitet kan være med til at afbøde virkningerne af klimaforandringer. Se

ec.europa.eu/environment/nature/climatechange/index_en.htm

[38eeb.org/wp-content/uploads/2022/03/2022-03-21-Publication-of-the-revision-of-the-legislation-on-the-sustainable-use-of-pesticides.pdf](https://eeb.org/wp-content/uploads/2022/03/2022-03-21-Publication-of-the-revision-of-the-legislation-on-the-sustainable-use-of-pesticides.pdf)

[39](#)Se f.eks. www.ft.com/content/067a22f4-20e8-4bce-8eb4-7a928f7ee65c

[40www.ft.com/content/90e38fb5-e942-4afd-994d-048dc40579a2](https://www.ft.com/content/90e38fb5-e942-4afd-994d-048dc40579a2)

[41www.altinget.dk/foedevarer/artikel/klimaraadet-faerre-landmaend-skal-producere-oksekoed-og-maelk-hvis-danmark-vil-naa-klimamaalene](https://www.altinget.dk/foedevarer/artikel/klimaraadet-faerre-landmaend-skal-producere-oksekoed-og-maelk-hvis-danmark-vil-naa-klimamaalene)

[42www.euractiv.com/section/agriculture-food/news/agrifood-brief-the-cows-days-are-over/](https://www.euractiv.com/section/agriculture-food/news/agrifood-brief-the-cows-days-are-over/)

[43www.euractiv.com/section/agriculture-food/news/agrifood-brief-the-cows-days-are-over/](https://www.euractiv.com/section/agriculture-food/news/agrifood-brief-the-cows-days-are-over/)